

Flowerpower in de duinen

foto's monica wesseling

Veldje met brede orchissen.
monica wesseling

Zwanenwater

Liefhebbers van bijzondere planten spoeden zich naar het Zwanenwater. Want daar bloeien nu - tegelijk - 400 van de 800 soorten.

MONICA WESSELING

Het was haastig weer, de laatste dagen. Warm en nat, dus groeizaam, zoals dat heet. Bloemen ontvouwden zich, zaden ontkiemden, knoppen ontsproten en de eerste bloemen verlepten alweer. Dat maakt haastig, gejaagd om op tijd in het Zwanenwater te zijn. Daar immers groeien 800 verschillende soorten planten waarvan - pak em beet - toch zo'n 400 juist nu zouden kunnen bloeien. En ja, dan rest slechts één ding; al het andere verzaken en rap naar Callantsoog.

Ik ben niet de enige deze doordeweekse dag. Acht lieden op leeftijd met vogelkijkers, loepen, telescopen en enorme camera's glimlachen begrijpend naar elkaar en nemen elkaar stiekem de maat.

Een wonderlijk spel van zeestromingen, stormen, landafzetting en -afslag zorgde ervoor dat de duinen beneden Bergen kalkrijk en erboven kalkarm zijn. Heide houdt niet van kalk, duindoorn juist wel. Het plantenboek laat zich verder lezen. Naast de heide en pal in de zon groeit een eikvaren, liefhebber van vocht en klammigheid en daardoor normaliter alleen op beschaduwde

noordhellingen te vinden. Maar niet hier. Het Zwanenwater heeft namelijk, samen met het al even wonderschone Voornes Duin, nog een volledig natuurlijke waterstand. En die is lekker hoog.

Op mijn buik bekijk ik een brede orchis - de eerste van honderden. De afzonderlijke bloemen op de aar zijn stuk voor stuk schilderijtjes. Schilderijtjes binnen één groot schilderij van bloeiende ratelaars, andere orchideeën, veenpluis, echte koekoeksbloem, stijve ogentroost en moeraskartelblad. De combinaties hier zijn eigenlijk onmogelijk. Bloeiende kamperfoelie - ook in de volle zon - naast een plukje graslandorchideeën, het geluid van een kleine karekiet te midden van eiken en een icarusblauwtje op een bloeiende den.

In die onmogelijkheid ligt de kracht. De enorme landschappelijke variatie van bos, nat en droog hooiland, moeras, water en natuurlijk duingraslanden gecombineerd met hoogteverschillen maakt het veel planten en dieren naar de zin. Ook met dank aan de vogels; de enorme meeuwenkolonie die hier decennialang domicilie hield, zorgde door de aanvoer van schelpdieren voor plaatselijke verkalking van de bodem en nu schijten de aalscholvers op hun beurt hele bosschages kaal.

Het is goddelijk stil hier. Geen bebouwing te zien, slechts bloemen in alle kleuren en maten en zingende vogels rondom. Er wordt gefotografeerd tegen de klippen op en vooral veel gelukkig geglimlacht als op een psychedelisch feestje, maar dan een zonder enge pillen. Flowerpower.

Vanaf het uitkijkpunt zien we een mooi wijds duinlandschap inclusief de twee natuurlijke duinmeren die samen het Zwanenwater vormen.

Smalle weegbree
monica wesseling

Vergeet-mij-nietje
monica wesseling

Maar óók menselijke bebouwing en verkeer en dus ga ik pijsnel weer naar beneden. De twee vogelkijkhutten verderop bevallen me beter. De een drijft te midden van ongegeneerd mooi bloeiend waterdriblad, de tweede is te bereiken via een breed zandpad met zandloopkevers en duizenden gele lissen langs het water. Ik ben getuige van een soap van 700 ruziënde aalscholvers in een broedkolonie. De grote zwarte vogels vliegen af en aan en de afgunst bij een goede vangst is groot, getuige de onderlinge uitvallen.

Ooit zaten hier, op dit Bokkeneiland, nog zo'n 200 paar lepelaars. Door toenemende recreatie, maar vooral door de vos die, elektrische hekken ten spijt, zich tegoed bleef doen aan lepelaarkuikens, daalde het aantal sterk. De aalscholvers deden de rest. Die broeden namelijk eerder, bezetten de beste plekken en jatten ook nog eens takken van bouwende lepelaars. Jammer, maar zo gaat dat. Natuur beslist zelf en dat is maar goed ook.

Volmaakt tevreden laat ik de tijd de tijd. Eindelijk wint de nieuwsgierigheid naar wat nog komen gaat. En dat is veel. Boven een duingraslandje vol bloemen zwerven wilde bijen, kikkers roepen vanuit een poel en ik meen een zandhagedis te zien wegschieten. Of is het wishful thinking? Ach, wat maakt het uit. De schoonheid is overweldigend, overigens ook zonder al te veel kennis van flora en fauna.

Aan het eind van de route besluit ik even de weg over te steken voor een rondje Uitlandse polder. De polder kent nog de oorspronkelijke verkaveling van 1600 en is onlangs door Natuurmonumenten van landbouwgebied in natuurlijk grasland omgetoverd. Op grond van oude kaarten zijn zelfs de oude nolletjes - lage duintjes - hersteld. De ingreep is duidelijk gelukt. Goudgele bloeiende grassen, koekoeksbloemen en zuring neigen in de wind en verkleuren wuivend in alle tinten en in de sloot drijven

fonteinkruiden. Maar ja, die horizon. Die gruwelijke einder met vakantiehuisjes. Die verpest het, althans voor mij. Ik keer om, steek over en laaf me nog even. Aan grote ratelaar, zonnedauw, brede orchis, kraaiheide en Sint-Jacobsvlinder. Trippen in het Zwanenwater.

Route

Een vijf kilometer lange bewegwijzerde wandelroute voert door alle biotopen en langs kijkhutten. Start parkeerplaats Zwanenwater, Zuidschinkeldijk 3, Callantsoog. Goed bereikbaar met bus 152 vanaf Schagen.

Honden niet toegestaan. Bezoekers ouder dan 12 jaar die geen lid zijn van Natuurmonumenten of Landschap Noord-Holland betalen 2 euro entree. www.natuurmonumenten.nl/zwaneewater

Door de Uitlandse polder loopt een drie kilometer lange route.

www.natuurmonumenten.nl/uitlandse-polder

Natuurmonumenten houdt tal van thema-excursies. Te vinden op de website.

Ontstaan

Zo'n 500 jaar geleden lag er tussen het huidige Callantsoog ('t Ooghe) en Schagen een enorm wad, de Zijpe. Omdat de zee via de Zijpe de Westfriese kust bedreigde, dijkte men - met veel moeite - rond 1600 de Zijpe in. Voor de dijk ontstond een forse strandvlakte. De wind blies een enorm meer uit dat later door zandafzetting in tweeën werd gedeeld. De adel plantte bos om houtsnippen te lokken. De naam Zwanenwater lijkt ingegeven door de kleine zwanen die hier in de wintermaanden zwommen.